

**SOLFEJ ÖĞRETİMİNDE MAKAMSAL MATERYALLERİN
KULLANIMINA İLİŞKİN UZMAN GÖRÜŞLERİ ÜZERİNE BİR BETİMSSEL
ANALİZ¹**

**Faruk YILDIRIM, Erciyes Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik
Bölümü, faruk.yildirim@hotmail.com**

ÖZET

Kulak eğitimi dersleri, müzik eğitiminde oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu derste öğrencilere nitelikli bir müzisyen olabilmek için gerekli olan temel altyapının kazandırılması hedeflenmektedir. Dolayısıyla öğrencinin bu dersteki başarı düzeyi, bütün müzik eğitimini doğrudan etkilemektedir. Solfej öğretiminde makamsal materyallerin kullanılması, gerek eğitim öğretim ilkeleri, gerekse kültürel açılardan büyük önem taşımaktadır. Bu yaklaşımlar çerçevesinde kulak eğitimi derslerinin, öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamada daha etkili olacağı düşünülmektedir.

Bu araştırma, solfej öğretiminde makamsal materyallerin kullanımına ilişkin uzman görüşlerinden elde edilen verilerin değerlendirilmesi ve bu değerlendirmeler ışığında kulak eğitimi derslerinin eğitimsel ve kültürel açılardan niteliğinin artırılması amacıyla yapılmıştır. Araştırmada her biri en az 10 yıllık kulak eğitimi ders tecrübesine sahip uzmanların görüşleri alınmış, bu görüşler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Betimsel analiz sonucunda elde edilen veriler yorumlanmış, kulak eğitimi derslerinde makamsal solfeje başlama düzeyi, makam dizilerinin kullanımı, öğretim aşamaları, karşılaşılan problemler, hedefler, makamsal solfej parçalarının özellikleri, derste kullanılan kaynaklar gibi konularda önemli veriler elde edilmiştir.

¹ Bu makale, 2012 yılında Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde tamamlanan “Kulak Eğitimi Derslerinde Makamsal Türk Müziği Dizilerinden Yararlanmaya Yönelik Bir Model Önerisi ve Öğrenci Başarısına Etkisi” adlı doktora tez çalışmasından (Yıldırım 2012) faydalanılarak yazılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Solfej Öğretimi, Makam, Betimsel Analiz.

**EXPERT OPINIONS' DESCRIPTIVE ANALYSIS ON THE USE OF THE
MODAL EAR TRAINING LESSONS' TEACHING MATERIALS**

ABSTRACT

Ear training lessons have an important place in music education. This course is intended to obtain the required basic for the students in order to train qualified musicians. So the student's success' level at this lesson directly affects all the music education. Using the modal materials at the ear training lessons is very important both in terms of education principles and of the cultural aspects. Such an approach's framework of the ear training courses is considered to be more effective in the sense of the students' needs' meeting.

In this research, the evaluation of the data obtained from the expert opinions regarding the use of materials in the teaching of modal ear training was made and in the light of these assessments it was carried out to improve the quality in the educational and cultural aspects of ear training courses. In this research, the opinions of the experts which have been at least 10 years experience and their opinions were analyzed with descriptive analysis. The data obtained from the descriptive analysis concerned the baseline level of modal ear training lessons, using of the modal sequences, the stages of education, encountered problems, aims, features of modal ear training, were interpreted as very important.

Keywords: Ear Training Course, Maqam, Descriptive Analysis

1. GİRİŞ

1.1. Müzik Kültürü ve Müzik Eğitimi

“Kültür ya da uygarlık, insanın bir toplumun üyesi olarak edindiği bilgi, inanç, sanat, ahlak, gelenek ve göreneklerle her türlü beceri ve alışkanlıklarını içeren karmaşık bir bütündür”[1, 16]. Toplumun geleneksel değerlerinin devam etmesi açısından, kültürel değerlerin sürekli olarak yeni nesillere kazandırılması gerekmektedir [2, 10]. Bu kültürel değerlerin yeni nesillere aktarılmasında en uygun ortam, kuşkusuz örgün eğitim kurumlarıdır. Bu kurumlarda verilen eğitimin bireyin kültürüyle ilişkilendirilmesi, eğitim-öğretimi daha kalıcı kıldığı gibi, kültürün devamını da sağlar. “Kültürü merkez alan eğitim görüşüne göre eğitimin amacı, millete ve milleti koruyan tek güç olan devlete, kültürlenme yoluyla üyeler yetiştirmektir”[3, 60]. İnsanlar, buldukları sosyal ve kültürel çevreye göre farklı eğitim süreçleri, dolayısıyla farklı toplumsal değer ve tutumları kazanırlar[4, 6].

Kültür tanımında da yer aldığı gibi, sanat, bir milletin kültürel değerlerinin önemli bir kısmını teşkil eder. “Bir ulusun yaşam biçimini ve varlığını en iyi ortaya koyan göstergeler, o ulusun sanat yapıtlarıdır. Bu yüzden, ulusların güçlü olmaları sanat birikimlerinin zengin olmasıyla koşutluk gösterir, sanat varlıklarını koruma ve tanıtmanın önemi de burada ortaya çıkar”[5, 9]. “Sanat, bir ulusun bireyleri için yaratılan kural ve kodların uluslar arası değer kazanmasını sağlar”[6, 27]. Bu görüşler doğrultusunda sanat eğitimi, toplum kültüründen soyutlanmamalı, toplumun geçmiş sanatsal değerleri mutlaka sanat eğitim-öğretimi içerisinde yer almalıdır. Müzik eğitiminde de bu durum aynıdır.

“Müzik kültürü; toplumun bir üyesi olarak insanoğlunun, genel kültürünün yanında kazandığı müzik sanatına ilişkin bilgi, beceri, tutum ve davranışlar ile müzik

ortamlarında geçerli ahlak kuralları, gelenekler ve benzeri diğer yetenek ve alışkanlıkları kapsayan karmaşık bir bütündür”[7, 99]. Toplumların müzik kültürleri, toplumu kendi içerisinde birbirine bağlayan önemli kültürel unsurlardandır. Dolayısıyla müzik kültürü, bir milletin varoluşundan bu yana yaşadığı tüm olaylardan izler taşımaktadır. “Müzik kültürü ve müzik eğitimi, onu oluşturan-gerçekleştiren insanla birlikte değişken, gelişken ve dönüşken bir özellik gösterir. Müzik, bireyi ve toplumu besleyen başlıca yaşam ve kültür damarlarından biridir”[8, 7]. Müzik, ait olduğu toplumun her bir bireyinden izler taşır. Aynı zamanda toplumun her bir bireyi, ait olduğu toplumun müzik kültüründen etkilenir. Bir toplumun müzik kültürü, geçmişten günümüze yaşayarak oluşturduğu materyallerden oluşmaktadır. Bu materyaller toplumların geçmişten günümüze yaşam tarzlarını, gelenek-göreneklerini, törenlerini ve dolayısıyla sosyal yaşama dair ne varsa anlattıkları geniş bir şarkı-türkü repertuarıdır. İnsanın, öncelikle çevresinde duyduğu, bildiği, kendi toplumuna ait izler taşıyan melodilere daha farklı bir ilgi duyması doğal bir sonuçtur. Binlerce yıllık bir süreç içerisinde ortaya çıkan bu materyallerden müzik eğitiminde faydalanmak, gerek eğitim-öğretimin niteliğinin artırılması, gerekse kültürün devamlılığı açısından büyük önem taşımaktadır.

Müzik eğitimi, temelde, “bir müziksel davranış kazandırma, bir müziksel davranış değiştirme veya bir davranış değişikliği oluşturma, bir müziksel davranış geliştirme sürecidir”[9, 1]. Müzik eğitimi, bireyin sosyal ve kültürel açılardan gelişim ve değişimine büyük katkılarda bulunmaktadır. Otacıoğlu [10, 1]’na göre “ister örgün ister yaygın eğitim yolu ile olsun, müziksel davranışları edinebilen birey, kendisini tanıyabilir ve tanımlayabilir. Sorun çözme gibi beceriler, yaşamı ile ilgili bireysel yetenekler, estetik ve kültürel kimlik kazanabilir”. Dolayısıyla müzik eğitimi uygulamalarında

topluma ait olan müziksel materyallerin kullanılması, o toplumun sanatsal altyapısına önemli katkılarda bulunmakla birlikte, müzik eğitimi alan bireyin yaşadığı toplumun sanatsal ihtiyaçlarının farkında olması sonucunda, gerek bestecilik, gerekse icra anlamında kendi müziksel kimliğini ortaya koyabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Kulak eğitimi dersleri, bireye gerekli olan müziksel işitme kabiliyetini geliştirme amacı taşıdığından dolayı müzik eğitimi içerisinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Kulak eğitimi dersleri, tek ses ve çok ses algılama, ritmik yapıları tanıma, nota çözümleme (deşifre), nota okuma (solfej) ve nota yazma (dikte) gibi uygulamaları içerir. “Solfej eğitim programının temel amaçlarından bir tanesi de, öğrencilerin müzik kabiliyetlerini ve çeşitli müziksel işitme okuma becerilerini geliştirmektir”[11, 3]. Bu uygulamalar sonucunda, bireyin müziksel davranışlarını geliştirmesi, müziksel düşünebilme yetilerini hızlandırması ve teorik olarak müziğin oluşum sürecini anlayabilmesi sağlanmış olur. Kulak eğitimi ve solfej dersleri, müzik eğitiminin temel hedeflerinden biri olan müziksel davranış kazandırma ve geliştirme sürecine de zaman ve nitelik açısından olumlu katkılar sağlamaktadır.

Kulak eğitiminin müzik eğitiminin en temel derslerinden biri olduğu gerçeğinden hareketle, bu derslerde uygulanan eğitim-öğretimin niteliği üzerinde hassasiyetle durulmalıdır. Solfej öğretiminde uygulanan eğitim-öğretim stratejileri, sınıf içerisindeki öğretmen-öğrenci uyumu, uygulanan eğitim-öğretim müfredatının uygunluğu, bu müfredat içerisinde kullanılan materyallerin öğrencilerin ilgi ve algılarına uygun seçilmesi gibi konular, öğrencinin başarısını, dolayısıyla dersin amaç ve hedeflerine ulaşmasını sağlayan önemli etkenlerdir.

Bu araştırmada kulak eğitimi içerisinde yer alan solfej öğretimi ile ilgili yukarıda belirtilen konular hakkında uzman görüşlerine başvurularak, solfej öğretiminde makamsal materyallerin kullanılmasının sağlayacağı katkılar irdelenmiştir. Araştırmada mevcut durumun belirlenmesine ve model oluşturmaya yönelik veriler görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Araştırmada görüşme tekniği olarak “yarı yapılandırılmış görüşme” tekniği kullanılmıştır. Hazırlanan görüşme soruları 7 temadan oluşmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme ile toplanan veriler nitel analiz tekniklerinden betimsel analiz kullanılarak analiz edilmiştir. Betimsel analiz 7 adet tema temele alınarak gerçekleştirilmiştir. Bu temalar 3 kişilik panel grubu tarafından belirlenmiş, üzerinde görüş birliği sağlanan temalar çalışma kapsamına alınmıştır.

Konuyla ilgili olarak mevcut durum tespiti yapmak amacıyla en az on yıllık mesleki tecrübe sahibi, on kişiden oluşan uzman grubuyla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerin yapıldığı öğretim elemanlarına amaca uygun olarak hazırlanan ve içerikleri farklı toplam 7 adet soru sorulmuştur. Bu sorularla solfej öğretiminde Türk makam müziği dizilerinin kullanımı ile ilgili olarak mevcut durum tespitleri yapılmış, makamsal kulak eğitimi açısından önemli fikirler elde edilmiştir. Bu görüşmeler ile uzmanlardan, makamsal solfeje başlama düzeyi, makam dizilerinin kullanımı, öğretim aşamaları, karşılaşılan problemler, hedefler, makamsal solfej parçalarının özellikleri, derste kullanılan kaynaklar ile ilgili görüşler alınmıştır. Araştırmada ayrıca makamsal solfej öğretiminde uzmanların uyguladıkları yöntem ve teknikler araştırılmış, elde edilen veriler betimsel analizi yöntemiyle analiz edilerek ortaya çıkan bulgular doğrultusunda yorumlar yapılmıştır.

Araştırma, amacı, yöntemi ve hedef davranışları Türk müziği ile de ilişkilendirilerek hazırlanacak bir öğretim stratejisi ile, öğrencilerin kulak eğitimi ve

solfej derslerindeki genel başarı düzeyini artırma amacı taşıdığından dolayı önem taşımaktadır. Uzmanlara yöneltilen sorular, Türk makam müziği dizilerinin ülkemiz müzik eğitim sisteminde kullanılması ile bir eğitim-kültür ilişkisi ortaya koyması bakımından da ayrı bir öneme sahiptir.

2. BULGULAR VE YORUM

2.1 Makamsal Solfej Öğretimine Yönelik Uzman Görüşlerinin Betimsel

Analizi

2.1.1 Tema 1: Makamsal Solfeje Başlama Düzeyi

Uzmanlar, makamsal solfej parçalarının öğretimine birinci sınıftan itibaren başlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Makamsal solfej öğretimi, teorik bilgilerle eşgüdümlü olarak başlangıç seviyesinden başlatılmalıdır. Bir uzmanın konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir; *“Temel düzeyde, yani birinci sınıftan başlatılması gerekir. Bizdeki gibi mesela 3. sınıfta teorisi başlıyor, öğrenci birinci sınıfta hiçbir şey görmüyor. İşte o zaman geç kalınıyor.”* Makamları teorik olarak bilmeyen öğrenciler makamsal solfej okumakta zorlanmaktadır. Uzmanlar bazı temel bilgiler verildikten sonra öğrencinin bilinçli bir şekilde bu solfejleri okumasını tavsiye etmişlerdir. Makamsal solfej öğretimine lisans eğitiminde birinci sınıftan itibaren temel bilgiler verilerek başlanmasının yararlı olacağını söylemişlerdir. Makamsal solfej öğretimine lisans eğitiminde birinci sınıftan itibaren tonal solfej ile birlikte de başlanabilir. Uzmanlar bu alanda sistem açısından önemli eksiklikler olduğunu ve daha fazla bilimsel araştırma yapılmasının gerektiği konusunda görüş birliğine varmışlardır. Kulak eğitimi derslerinde makamsal solfej öğretiminin birinci sınıftan itibaren sistemli bir şekilde yapılmasının uygun olduğu, tonal ve makamsal bir eğitim öğretim programı hazırlanması gerektiği, uzman görüşlerinden anlaşılmaktadır.

2.1.2. Tema 2: Makam Dizilerinin Kullanımı

Uzmanlar, makamsal solfej öğretimine 13 makamdan oluşan basit makam dizilerinden başlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Başlangıçta hüseyni, rast, kürdi, hicaz gibi makamlar öncelikli olarak kullanılabilir. İlerleyen aşamalarda belli bir sistem dahilinde en bilinen bileşik makamlara yer verilebilir. Konuyla ilgili olarak bir uzman, kendilerinin müzik öğretmeni yetiştirdiğini belirterek görüşlerini şu sözlerle ifade etmiştir; *“Talim terbiyede hazırlanmış olan ilköğretim ve lise düzeyindeki programlarda yer almakta olan makamların hepsine hitap edecek şekilde bir eğitim olmalı”*. Uzmanlardan biri ise, kendisinin başlangıç makamsal solfej öğretiminde hüseyni, kürdi ve hicaz makamlarını kullandığını belirtmiştir. Uzmanların, başlangıç makamsal solfej öğretiminde genel olarak kürdi, hüseyni, hicaz, rast ve nihavend makamlarını kullandıkları anlaşılmaktadır. Öğrencilerin başlangıç seviyeleri düşünüldüğünde, başlangıç makamsal solfej öğretimine tampere sistemde arıza almayan makam dizilerinin kullanılması daha uygundur. Bu sistemin giderek batı müziğinde olduğu gibi tampere makam dizisi içerisindeki arıza sayısının giderek artırılarak, basitten karmaşığa bir kulak eğitimi sisteminin oluşturulması gerekmektedir.

2.1.3. Tema 3: Makamsal Solfej Öğretim Aşamaları

Uzmanlara göre, makamsal parçaların öğretiminde, öncelikle makamın dizisini tanıtmaya yönelik bir solfej parçasının seçilmesi oldukça önemlidir. Başlangıç düzeyinde solfej parçasının içinde makam geçkilerinin fazla olmaması gerektiği, tartımsal öğelerin ise oldukça sade olmasının gerekliliğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin dikkatini dağıtmamak amacı ile öğrencileri gruplara bölerek okumalar yaptırılmasının yararlı olacağını belirtmişlerdir. Bu gruplara okunan parçayı cümlelere bölerek grup

grup paylaşımlar yaptırılması da uzmanlara göre faydalıdır. Bir uzmana göre parçanın piyano eşliği baştan sona yapılmamalıdır. Parçalar ğrencilere bireysel olarak okutulmalıdır. Bireysel okumaların sonucunda parça toplu olarak seslendirilebilir. Solfej eşliklerinde mümkün olduğunca yalın bir armoni kullanılmalıdır. Parçaların ğrencilerin ses sınırlarına uygunluğuna da ayrıca dikkat edilmelidir. Öğrencinin ses sınırlarını zorlayan parçalar, öğrenciyi dersten soğutabilir. Bir uzmana göre ise solfej parçasını sürekli olarak baştan sona okumak doğru değildir. Uzmanlar ğrencilerin yapamadığı gözlemlenen bölümlerin üzerinde durulmasının önemine dikkat çekmişlerdir. Okunan parçalara benzer solfej parçaları, öğrencilere dev olarak verilmelidir. Hatta bazı uzmanlar, öğrenciden uygulanan solfej parçası ile aynı özelliklere sahip benzer parçaları öğrencinin notaya almasının yararlı bir alıştırma olduğunu belirtmişlerdir. Makamsal bir solfej parçasını okumaya başlamadan önce diziyi tanıtılmasının gerekliliği, solfej parçasının analizinin yapılmasının faydalı olduğu, parça okuma esnasında piyano eşliğinin geri planda kalmasının öğrencinin dikkati açısından önemli olduğu, solfej parçasının sınıf içerisinde tek tek veya küçük gruplar halinde okutulmasının öğrencinin performansının daha nitelikli bir şekilde gözlemlenebilmesine olanak sağladığı uzman görüşlerinden anlaşılmaktadır.

2.1.4. Tema 4: Karşılaşılan Problemler

Bazı uzmanlara göre ülkemizde batı müziği dersleri veren bazı ğretim elemanları makamsal konulara fazla girmemekte, bundan dolayı ise öğrenciler bu konuda eksiklik yaşamaktadır. Geleneksel Türk müziği derslerinde batı müziği ses sistemi ile karşılaştırmalar yapılmalıdır. Dolayısıyla uzmanlar, dersler arasında eşgüdüm olmayışının öğrencilerin bilgilerini uygulamaya geçirmekte sıkıntılar yarattığını, bundan dolayı öğrencilerin makamsal yapıları anlamakta güçlükler

yaşayabildiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin, makamsal yapılarla ilgili bilgilerinin oldukça az oluşu, makamsal solfej parçalarına önyargılı bakmalarına ve bu parçalardan korkmalarına olanak sağlamaktadır. Makamsal solfej parçalarının öğretiminde öğrencilerin özellikle usül konusunda sıkıntı yaşamaktadır. Aksak usüllerde yazılmış solfej parçalarında öğrencilerin güçlükler yaşadığı, bu durumun tartım dikteleri ve bonalar yaptırılarak aşılabileceği anlaşılmaktadır. Öğrenciler onaltılık ve noktalı tartımlarda zorluklar yaşamaktadır. Ayrıca öğrencinin makam dizisini kafasında şekillendirebilmesi önemlidir. Bunu sağlayabilmek için makamla ilgili eser örnekleri verilmeli, öğrenciden bu makam dizileri ile ilgili küçük parçalar yazması istenmelidir. Uzmanlara göre öğrenci makam öğreniminde yalnızca geleneksel yapıyı değil, tampere sistemdeki makam yapılarını da öğrenmeli, kıyaslamalar yapabilmelidir.

Öğrencilerin derslerde öğrendiği bilgiler ile makamsal ve tonal dizileri algılayabilecek bir donanıma sahip hale getirilmesinin ülkemiz müzik eğitimi açısından yararlı olacağı, makamsal solfej öğreniminde öğrencilerin aksak usüllerden oluşan parçalarda zorluklar yaşadıkları, öğrencilere makamsal solfej okumaya başlamadan önce makamsal teorik bilgiler vermenin yararlı olacağı, öğrencilere bilindik eserlerden makamsal örnekler vermenin öğrencinin makamsal yapıları uygulayabilmesi açısından yararlı olacağı uzman görüşlerinden anlaşılmaktadır.

2.1.5. Tema 5: Makamsal Solfej Öğretiminde Hedefler

Makamsal solfej parçalarının öğretiminde, öğrencilerin makamsal yapıları anlaması, analiz edebilmesi ve makam yapısına hakim olabilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca uzmanlar, öğrencinin eserin hangi makam veya hangi tonda olduğunu anlayabilecek donanıma kavuşturulması gerekliliğini ifade etmişlerdir. Bir uzman konuyla ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir; *“Bana göre asıl amaç, öğrencinin*

müziğe farklı pencerelerden bakabilmesini sağlamaktır.” Bir uzman ise, öncelikli olarak öğrencilerin Türk müziğinin mistik yapısını algılamaları gerektiğini belirtmiştir. Uzmanlara göre öğrencinin müziksel yaşamında dinlediği bir eserin makamını ayırt edebilmesi önemli hedeflerden biridir. Bir uzman konuyla ilgili olarak, makamsal solfej öğretiminde öğrencinin, müziksel yaşamı içerisinde dinlediği herhangi bir makamsal ezginin makam yapısını anlayabilmesi, makamsal parçaları mümkün olabildiğince en doğru şekilde seslendirebilmeleri konusunda donanımlı bir hale gelmesinin hedeflendiğini belirtmiştir. Bir diğer uzmana göre hedef, eser içerisindeki aralık, dizi vb. müzikal öğelerin temiz bir şekilde seslendirilmesidir. Uzmanların makamsal parçaların öğretiminde hedeflerinin öğrencilerin makamsal yapıları tanıyabilmesi, makamsal yapılara hakim olabilmesi, Türk müziğinin melodik hissiyatını anlayabilmesi ve bu makamsal yapıları temiz ve doğru bir şekilde seslendirebilmesine önem verdikleri görülmektedir.

2.1.6. Tema 6: Makamsal Solfej Parçalarının Özellikleri

Uzmanlara göre, seçilen makamsal solfejlerin o makamın karakteristik özelliklerini göstermelidir. Öğrencilerin geçmiş müziksel yaşamlarında dolaylı ya da doğrudan dinledikleri melodilere benzer parçaların tercih edilmesi oldukça önemlidir. Başlangıç düzeyindeki makamsal solfej parçaları yalın tartımlar içermelidir. Uzmanlardan birinin bu konudaki görüşleri şu şekildedir; *“Başlangıçta yalnızca dörtlük, sekizliklerle o makamın seslerini kavrayabilmesi, kazanabilmesi daha çok temel davranış olmalı. Daha sonra giderek işte ölçüler geliştirilebilir, ritimler çeşitlenebilir.”* Başlangıç düzeyinde kullanılacak makamsal solfej parçalarının makamın genel karakteristik özelliklerini gösterebilmesinin gerekli olduğu, parçaların ritmik yapısının seviyeye uygun olması, öğrencinin bildiği melodilere yer verilmesi, parçaların daha çok

sade tartımlardan oluşmasının gerekli olduğu sonuçları uzman görüşlerinden elde edilmektedir.

2.1.7. Tema 7: Derste Kullanılan Kaynaklar

Uzmanlara göre, makamsal solfej kaynaklarında bazı sıkıntılar mevcuttur. Belirli bir sistem içerisinde hazırlanmış kaynaklar oldukça azdır. Uzmanların birçoğu, makamsal materyalleri Türk müziği ve halk müziği repertuarından yararlanarak kendilerinin oluşturduklarını belirtmişlerdir. Bu konuda bazı geleneksel makamsal dikte ve solfej kitapları olduğunu, ancak tampere sistemde kaynak sıkıntısı olduğunu ifade etmiştir. Uzmanlar bulunan sınırlı sayıda kaynağın ise içerik olarak belli bir sistem dahilinde olmadığını, bundan dolayı bu kaynaklardan kulak eğitimi derslerinde yeterli derecede yararlanılmadığını belirtmişlerdir. Bazı kaynaklarda yer alan parçaların makam hissi uyandırmadığını da ifade etmiştir. Uzmanlardan birinin konuyla ilgili görüşleri şu şekildedir; *“Halk ezgilerimizle solfej ya da kulak eğitimi tabi ki yapılabilir ama bir yere kadar. Alan bir anlamda sıkışmış daralmış oluyor. Bence buna özgün yeni parçaların katılması lazım. Ve bu parçalarda iki farklı şekilde olmalı. Bunlardan bir tanesi geleneksel bildiğimiz makamsal müziğe uygun olmalı ve ikinci kısımda da biraz daha bunu soyutlayarak yani daha modern hale getirerek.”* Öğrencilerin makamsal melodilerden giderek uzaklaştıklarını bir uzman şu şekilde ifade etmiştir; *“Kendi ülkemizde kendi çocuklarımızın kendi müziklerine son derece yabancılaşmış olduklarını hayretle gördüm. Benim hani sokakta herkesin söylediğini tahmin ettiğim türkülerini çocuklar bilmiyorlar.”* Kullanılan makamsal içerikli kaynakların sayı ve nitelik bakımından oldukça yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Uzmanların birçoğunun, bu kendi yazmış oldukları materyalleri kullanarak kaynak sıkıntısını çözmeye çalıştıkları anlaşılmaktadır. Bu konuda ciddi çalışmaların yapılmasının, basitten karmaşığa doğru

hazırlanmış makamsal solfej kaynaklarının sayılarının artırılmasının gerekli olduğu uzman görüşlerinden anlaşılmaktadır.

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Makamsal solfej öğretimi birinci sınıftan itibaren sistemli bir şekilde yapılmalıdır. Ancak makamsal solfej öğretiminin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için içerisinde tonal ve makamsal yapıları barındıran, basitten karmaşığa doğru bir eğitim-öğretim programı üzerinde çalışılması gerekmektedir. Başlangıç makamsal solfej öğretiminde tampere sistemde arıza almayan makam dizilerinin kullanılması, öğrencinin seviyesi açısından daha uygun olacaktır. Kullanılan makam dizilerindeki arıza sayısının eğitim öğretim sistemi içerisinde artırılması, öğrencilerin makamsal yapıları daha kolay algılayabilmesi açısından oldukça önemlidir. Makamsal bir solfej parçasını okumaya başlamadan önce dizi tanıtılmalı, solfej parçasının özellikleri ile ilgili öğrencilerle tartışmalar yapılmalıdır. Öğrencinin dikkatini dağıtmama açısından piyano eşliklerinin mümkün olduğunca öğrenciyi takip etmesi önemlidir. Solfej parçaları yalnızca toplu şekilde değil, öğrencilere fırsat buldukça tek tek okutulmalıdır. Bu uygulama öğrencilerin bireysel performanslarını daha rahat takip edebilme olanağı sağlamaktadır. Öğrencilerin derslerde öğrendiği bilgiler yoluyla makamsal ve tonal dizileri algılayabilecek bir seviyeye getirilmesi ülkemiz müzik eğitimi açısından yararlı olacaktır. Öğrencilere makamsal solfej okumaya başlamadan önce mutlaka makamsal teorik bilgiler verilmelidir. Öğrencilere bildikleri makamsal eserlerden örnekler verilmesi makamsal algılama açısından faydalıdır. Makamsal kulak eğitiminde öğrencilerin makamsal yapıları tanıyabilmesi ve bu yapıları doğru bir şekilde seslendirebilmesi önemli hedeflerdendir. Seçilen solfej parçalarının ritmik açıdan öğrencinin seviyesine uygun olması gereklidir. Kullanılan makamsal solfej

kaynaklarının sayılarının oldukça yetersiz olduğu, bu kaynaklarının sayılarının artırılması gerektiği, ayrıca kaynakların içerik bakımından da sistemli bir şekilde oluşturulmasının gerekli olduğu anlaşılmaktadır.

Kulak eğitimi derslerinde makamsal materyallerin kullanılması öğrencilere gelecek mesleki yaşamları için büyük kolaylık sağlayacaktır. Bunun yanı sıra, öğrenci almış olduğu makamsal ve tonal donanım ile, üreteceği eserler içerisinde Türk müziği ruhunu yansıtabilecek, böylelikle uluslar arası müzik pazarında kendi kültürümüzü en doğal haliyle yansıtabilen eserler ortaya çıkacaktır. Bu sanatsal ürünler, milli kültürümüzün tanıtılmasında son derece etkili olmaktadır. Ayrıca bu tür makamsal yapıların öğrenilmesi ile, nesilden nesile aktarılan bir kültür devamlılığı sağlanmaktadır. Tüm bu sebeplerden dolayı, geçmişten günümüze kadar ulaşan makamsal materyallerin ülkemiz müzik eğitiminde etkili bir şekilde kullanılmasının önemli yararlar sağlayacağı düşünülmektedir.

4.KAYNAKÇA

- [1] Turan, Ş. (2005), *Türk Kültür Tarihi*, Bilgi Yayınevi, Ankara.
- [2] Kıncal, R. (2006), *Eğitim Bilimine Giriş*, Nobel Yayınları, Ankara.
- [3] Başaran, İ. E. (2007), *Eğitim Bilimine Giriş*, Ekinoks Yayıncılık, Ankara.
- [4] Şişman, M. (2008), *Eğitim Bilimine Giriş*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- [5] Özdemir, N. (1997), *Anadolu Halk Kültüründe Resim, Heykel ve Müziğin Yeri, Önemi*, Nural Matbaacılık, Ankara.
- [6] Erinç, S. M. (2008), *Sanat Sosyolojisine Giriş*, Ütopya Yayınevi, Ankara.
- [7] Günay, E. (2006), *Müzik Sosyolojisi Sosyolojiden Müzik Kültürüne Genel Bir Bakış*, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.

- [8] Uçan, A. (2005), *Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar ve Türkiye'deki Durumu*, Evrensel Müzikevi, Ankara.
- [9] Uçan, A. (1996), *İnsan ve Müzik İnsan ve Sanat Eğitimi*, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.
- [10] Otacıoğlu, S. G. (2005), *Müzik Öğretmenliği Piyano Eğitimi Dersi İçin Bir Model Denemesi*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [11] Egemen, H. (2003), *Sistemantik Solfej Öğretimi*, Bemol Yayıncılık, İstanbul.